

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 16. marraskuuta 2022
(OR. en)

13070/22

Toimielinten välinen asia:
2008/0140(CNS)

SOC 537
ANTIDISCRIM 102
MI 700
JAI 1259
FREMP 196

SELVITYS

Lähtettäjä: Puheenjohtajavaltio
Vastaanottaja: Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto

Ed. asiak. nro: 13067/22
Kom:n asiak. nro: 11531/08 - COM(2008) 426 final

Asia: Ehdotus neuvoston direktiiviksi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta – Tilanneselvitys

I JOHDANTO

Komissio antoi 2. heinäkuuta 2008 ehdotuksen neuvoston direktiiviksi, jonka tarkoituksena on ulottaa uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän suoja työelämän ulkopuolelle. Ehdotuksella täydennetään nykyistä EY-lainsäädäntöä¹ tällä alalla, ja ehdotetulla yhdenvertaista kohtelua koskevalla horisontaalisella direktiivillä kiellettäisiin edellä mainituista syistä johtuva syrjintä seuraavilla aloilla: sosiaalinen suojele, mukaan lukien sosiaaliturva ja terveydenhuolto, koulutus, sekä tavaroiden ja palvelujen saatavuus, asuminen mukaan luettuna.

¹ Erityisesti neuvoston direktiivejä 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY.

Valtuuskuntien suuri enemmistö on suhtautunut ehdotukseen periaatteessa myönteisesti, ja monet kannattivat sitä, että ehdotuksella pyritään täydentämään nykyistä oikeudellista kehystä käsittelemällä horisontaalisesti kaikkia neljää syrjintäperustetta.

Useimmat valtuuskunnat ovat vahvistaneet yhdenvertaisen kohtelun edistämisen merkityksen EU:n yhteisenä arvona. Useat valtuuskunnat ovat erityisesti painottaneet ehdotuksen merkitystä vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen (vammaisyleissopimuksen) yhteydessä. Jotkin valtuuskunnat olisivat kuitenkin toivoneet kunnianhimoisempia säännöksiä vammaisuudesta.

Tietyt syrjinnän torjunnan merkitystä korostavat valtuuskunnat ovat kuitenkin aiemmin asettaneet kyseenalaiseksi komission ehdotuksen tarpeellisuuden ja katsoneet, että ehdotus loukkaa tietyissä kysymyksissä kansallista toimivaltaa ja on ristiriidassa toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden kanssa. Eräät valtuuskunnat ovat pyytäneet selvennyksiä ja ilmaisseet huolensa, jotka liittyvät erityisesti oikeusvarmuuden puutteeseen, toimivallan jakoon, ehdotuksen käytännön vaikutuksiin sekä taloudellisiin ja oikeusvaikutuksiin.

Kahdella valtuuskunnalla on yleisvaraumia ehdotukseen sinänsä.

Tällä hetkellä kaikilla valtuuskunnilla on yleisiä tarkasteluvaraumia tekstiin.

CZ ja DK ovat pitäneet voimassa parlamentaariset tarkasteluvaraukset. Komissio kannattaa kompromissin etsimistä mutta pitää tässä vaiheessa voimassa tarkasteluvarauman kaikkiin sen alkuperäiseen ehdotukseen tehtäviin muutoksiin.

Euroopan parlamentti antoi kuulemismenettelyn mukaisen lausuntonsa 2. huhtikuuta 2009². Lissabonin sopimuksen tultua voimaan 1. joulukuuta 2009 ehdotus kuuluu nyt Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 19 artiklan soveltamisalaan. Kyseinen artikla edellyttää neuvoston yksimielisyyttä ja sitä edeltävää Euroopan parlamentin *hyväksyntää*.

² Ks. asiak. A6-0149/2009. Istuva parlamentti on nimittänyt esittelijäksi Alice Kuhnken (SE / Vihreät / Euroopan vapaa allianssi -ryhmä).

II EHDOTUKSEN KÄSITTELY NEUVOSTOSSA TŠEKIN PUHEENJOHTAJAKAUDELLA

Sosiaalityöryhmä³ jatkoi asian tarkastelua vuonna 2021 käytyjen, suurelta osin vammaisuutta koskeviin säännöksiin⁴ keskittyneiden keskustelujen ja valmisteluasiakirjan⁵ sekä puheenjohtajavaltio Tšekin esittämien uusien tekstiehdotusten⁶ pohjalta.

Puheenjohtajavaltio pyysi valmisteluasiakirjassaan valtuuskuntia esittämään näkemyksensä tekstin viimeisimpään versioon sisältyvistä säännöksistä, jotka olisivat antaneet jäsenvaltioille oikeuden pyytää väliaikaista vapautusta vaatimukseen tehdä vammaisia henkilöitä koskevia kohtuullisia mukauttamisia. Valtuuskuntia pyydettiin erityisesti ilmoittamaan, pitävätkö ne näitä säännöksiä vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen (vammaisyleissopimus) mukaisina.

Valtuuskuntia pyydettiin lisäksi arvioimaan tarvetta tällaiselle vapautukselle ottaen huomioon, että direktiiviehdotukseen sisältyi jo sääntö, jonka mukaan kohtuullisia mukauttamisia ei tarvitsisi tehdä, jos niistä aiheutuisi tarpeeton tai kohtuuton rasite.

³ Kokoukset pidettiin 18. heinäkuuta ja 30. syyskuuta 2022.

⁴ Ks. asiak. 9109/21 ja 14046/21.

⁵ Asiak. 10626/22.

⁶ Asiak. 12063/22.

Valtuuskuntien selvä enemmistö katsoi (joissakin tapauksissa alustavasti), että ehdotettu vapautus on sekä ristiriidassa vammaisyleissopimuksen kanssa että tarpeeton. Useat valtuuskunnat korostivat myös, että nykyinen säännös, jonka mukaan kohtuullisia mukauttamisia on tehtävä vain, jos siitä ei aiheudu kohtuutonta rasitetta, on jo riittävä suojatoimi. Eräät toiset valtuuskunnat ilmaisivat myös olevansa valmiita keskustelemaan eri vaihtoehdoista ratkaisun löytämiseksi, koska direktiivin hyväksyminen edellyttää yksimielisyyttä. Jotkin muut valtuuskunnat kannattivat kuitenkin ajatusta ehdotetusta vapautuksesta ja totesivat samalla, että työtä on jatkettava, jotta voidaan varmistaa vammaisyleissopimuksen ja direktiivin yhteensopivuus. Eräät valtuuskunnat myös ilmaisivat kantojensa olevan avoimia ja korostivat muun muassa, että joustavuutta tarvitaan direktiivin vammaisuutta koskevista säännöksistä aiheutuvan mahdollisen taloudellisen taakan hallitsemiseksi ja että vapautusten on oltava hyvin poikkeuksellisia ja rajattuja, myös ajallisesti, ja kohdennettuja.

Tämän keskustelun pohjalta puheenjohtajavaltio Tšekki esitti useita tekstiehdotuksia, jotka sisälsivät seuraavat pääkohdat:

- a) Säännös, jonka mukaan jäsenvaltioilla on mahdollisuus pyytää väliaikaista vapautusta velvollisuudesta tarjota kohtuullisia mukauttamisia (15 artiklan 1 a–1 c kohta), poistettiin.
- b) Tekstiin lisättiin valinnainen kahden vuoden lisäaika säännösten saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä (esimerkiksi yhteensä kuusi vuotta ehdotuksen voimaantulosta), joka koskee velvoitetta tarjota kohtuullisia mukauttamisia vammaisia henkilöitä varten (15 artiklan 2 kohta).
- c) Tekstiin lisättiin myös johdanto-osan kappale, jossa selitetään täytäntöönpanoajan pidentämisen perusteet (johdanto-osan 20 c kappale).

Valtuuskuntien enemmistö ja komission edustaja kannattivat sitä, että tekstistä poistetaan mahdollisuus pyytää väliaikaista vapautusta velvollisuudesta tarjota kohtuullisia mukauttamisia. Valtuuskuntien enemmistö kannatti myös ehdotusta (tai voisi myös hyväksyä ehdotuksen), joka koskee lisäaikaa säännösten saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä kohtuullisen mukauttamisen tarjoamista koskevan velvoitteen osalta. Muut valtuuskunnat ja komission edustaja eivät kuitenkaan voineet kannattaa tätä ajatusta, koska ne katsoivat, että kuuden vuoden kokonaiskesto olisi tarpeettoman pitkä määräaika direktiivin saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä. Jotkin valtuuskunnat tarvitsivat enemmän aikaa tarkastellakseen uusia tekstiehdotuksia.

Muita Tšekin puheenjohtajakaudella käsiteltyjä kysymyksiä olivat muun muassa seuraavat:

Eräät valtuuskunnat toistivat huolensa siitä, että *esteettömyyssäännökset* on poistettu direktiivistä, ja vaativat kunnianhimoisempia vammaisuutta koskevia säännöksiä. Komission edustaja kuitenkin katsoi, että käsiteltävänä oleva direktiivi, jossa keskitytään syrjintään, ei ole oikea paikka konkreettisille esteettömyyttä koskeville säännöksille aineellisessa soveltamisalassa.

Toiset katsoivat, että tarvitaan oikeudellista ohjausta ehdotetun direktiivin ja vammaisyleissopimuksen välisen vuorovaikutuksen osalta.

Lisätietoja on asiakirjoissa 11435/22 + COR 1 ja 13067/22. Direktiiviehdotuksen viimeisin versio on tämän asiakirjan liitteenä.

III PÄÄTELMÄ

Vaikka viimeisimmän tekstin pohjalta käydyissä keskusteluissa on edistytty jonkin verran, tarvitaan kuitenkin huomattavasti lisätyötä, ennen kuin neuvostossa voidaan päästä vaadittuun yksimielisyyteen.

Ehdotus

NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI

**uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta
riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta**

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 19 artiklan
1 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission ehdotuksen⁷,

sen jälkeen kun esitys lainsäätämisyksessä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu
kansallisille parlamenteille,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin hyväksynnän⁸,

noudattaa erityistä lainsäätämisyksitystä,

⁷ EUVL C , , s. .

⁸ EUVL C , , s. .

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 2 artiklan mukaisesti unionin perustana olevat arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, demokratia, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina, ja nämä arvot ovat kaikille jäsenvaltioille yhteisiä. SEU 6 artiklan mukaisesti unioni tunnustaa Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, jäljempänä 'perusoikeuskirja', esitetyt oikeudet, vapaudet ja periaatteet. Saman artiklan mukaan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä eurooppalaisessa yleissopimuksessa taatut ja jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä johtuvat perusoikeudet ovat yleisinä periaatteina osa unionin oikeutta.
- (2) Kaikkien oikeus yhdenvertaisuuteen lain edessä ja oikeus suojeluun syrjintää vastaan ovat yleismaailmallisia oikeuksia, jotka on tunnustettu ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa, kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevassa Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksessa, kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia sekä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevissa Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksissa, vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevassa Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksessa, jäljempänä 'vammaisyleissopimus', ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä Euroopan yleissopimuksessa ja Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa, jotka [kaikki] jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet. Tässä direktiivissä ja erityisesti esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä kohtuullista mukauttamista koskevissa säännöksissä kunnioitetaan vammaisyleissopimuksessa ja maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta tehdyssä Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksessa tunnustettuja perusperiaatteita.

- (2 a) Unioni on 23 päivästä joulukuuta 2010 alkaen ollut vammaisyleissopimuksen osapuoli. Vammaisyleissopimuksen määräykset ovat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 216 artiklan 2 kohdan mukaisesti erottamaton osa Euroopan unionin oikeusjärjestystä, ja unionin lainsäädäntöä olisi näin ollen tulkittava vammaisyleissopimuksen kanssa yhdenmukaisella tavalla. Erityisesti vammaisyleissopimuksen 2 artiklassa olevaan syrjinnän määritelmään sisältyy kohtuullisen mukauttamisen epääminen ja sen 9 artiklassa on esteettömyyttä ja saavutettavuutta koskevia velvoitteita. Tiedonannossaan ”Euroopan vammaisstrategia 2010–2020: Uudistettu sitoutuminen esteettömään Eurooppaan” komissio vaati toiminnan yhdenmukaisuutta, jotta varmistetaan vammaisyleissopimuksen tehokas täytäntöönpano kaikkialla unionissa, ja vahvisti esteettömyyden yhdeksi kahdeksasta toiminta-alueesta.
- (3) Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuksia ja noudatetaan erityisesti perusoikeuskirjassa tunnustettuja peruseriaatteita. Perusoikeuskirjan 10 artiklassa tunnustetaan oikeus ajatuksen, omantunnon ja uskonnonvapauteen; sen 21 artiklassa kielletään syrjintä, myös uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä, ja 26 artiklassa tunnustetaan vammaisten oikeus päästä osallisiksi toimenpiteistä, joilla edistetään heidän itsenäistä elämäänsä.
- (4) Euroopan vammaisten teemavuosi 2003, Euroopan yhdenvertaisten mahdollisuuksien teemavuosi 2007, Euroopan kulttuurienvälisen vuoropuhelun teemavuosi 2008 sekä aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden eurooppalainen teemavuosi 2012 ovat havainnollistaneet, että syrjintää esiintyy edelleen, mutta ne ovat tuoneet esille myös monimuotoisuuden edut.
- (5) Brysselissä 14 päivänä joulukuuta 2007 kokoontunut Eurooppa-neuvosto kehotti päätelmissään jäsenvaltioita tehostamaan toimiaan syrjinnän ehkäisemiseksi ja torjumiseksi työmarkkinoilla ja niiden ulkopuolella.

- (5 a) Neuvosto vahvisti päätelmissään 21 päivänä helmikuuta 2011 olevansa vahvasti sitoutunut edistämään ja suojelemaan uskonnon- ja vakaumuksenvapautta ilman syrjintää. Neuvosto ja jäsenvaltioiden hallitusten edustajat pyysivät neuvoston päätelmissä 17 päivänä kesäkuuta 2011 jäsenvaltioita ja Euroopan komissiota jatkamaan vammaisiin kohdistuvan syrjinnän torjumista ja tarkastelemaan nykyistä lainsäädäntöä uudelleen. Neuvosto kehotti päätelmissään 16 päivänä kesäkuuta 2016 Euroopan komissiota edistämään toimista hlbtihenkilöiden tasa-arvon edistämiseksi laadittuun komission luetteloon sisältyviä toimenpiteitä.
- (6) Euroopan parlamentti on 20 päivänä toukokuuta 2008 antamassaan päätöslauselmassa⁹ ja 8 päivänä syyskuuta 2015 antamassaan päätöslauselmassa¹⁰ kehottanut laajentamaan syrjinnältä suojelua Euroopan unionin lainsäädännössä.
- (6 a) Syrjinnällä on vakavia vaikutuksia paitsi yksilöihin myös yhteiskuntaan, muun muassa bruttokansantuotteeseen, verotuloihin ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen. Tässä direktiivissä säädetty syrjinnältä suojelu voi edistää parempaa terveydentilaa ja koulutustuloksia sekä kasvattaa kaikkien näiden syiden vuoksi jäsenvaltioiden bruttokansantuotetta.

⁹ Euroopan parlamentin päätöslauselma 20. toukokuuta 2008 yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja syrjimättömyyttä koskevasta edistyksestä EU:ssa (direktiivien 2000/43/EY ja 2000/78/EY saattaminen osaksi jäsenvaltioiden lainsäädäntöä) (2007/2202(INI)) (EUVL C 279 E, 19.11.2009, s. 23).

¹⁰ Euroopan parlamentin päätöslauselma 8. syyskuuta 2015 perusoikeuksien tilanteesta Euroopan unionissa (2013–2014) (2014/2254(INI)) (EUVL C 316, 22.9.2017, s. 2.)

- (7) Euroopan komissio on vahvistanut tiedonannossaan ”Uudistettu sosiaalinen toimintaohjelma: mahdollisuudet, väylät ja yhteisvastuu 2000-luvun Euroopassa”, että keinotekoiset esteet tai minkäänlainen syrjintä eivät saisi estää ihmisiä hyödyntämästä näitä mahdollisuuksia sellaisissa yhteiskunnissa, joissa kaikkia yksilöitä pidetään samanarvoisina. Uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä voi haitata perussopimuksissa vahvistettujen unionin tavoitteiden toteutumista, etenkin korkean työllisyystason ja sosiaalisen suojelun tason saavuttamista, elintason ja elämänlaadun kohottamista sekä taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja solidaarisuutta. Se voi lisäksi heikentää jäsenvaltioiden välisen henkilöiden, tavaroiden ja palvelujen vapaan liikkumisen esteiden poistamista koskevaa tavoitetta. Euroopan komissio korosti jälleen olevansa sitoutunut torjumaan syrjintää ja edistämään yhtäläisiä mahdollisuuksia ja uudisti tämän sitoumuksensa tiedonannossaan ”Syrjimättömyys ja yhtäläiset mahdollisuudet: uusi sitoutuminen” ja suosituksessaan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin perustamisesta.

- (8) Euroopan unionin voimassa oleva lainsäädäntö käsittää kolme säädöstä, jotka perustuvat Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 13 artiklaan, joka on korvattu SEUT 19 artiklalla. Ne ovat direktiivi 2000/43/EY¹¹, direktiivi 2000/78/EY¹² ja direktiivi 2004/113/EY¹³ – joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua sukupuoleen, rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää. Nämä säädökset ovat osoittaneet lainsäädännön arvon syrjinnän torjunnassa. Erityisesti direktiivissä 2000/78/EY vahvistetaan yleiset puitteet työssä tai ammatissa tapahtuvaa yhdenvertaista kohtelua varten uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta. Jäsenvaltioiden välillä on kuitenkin eroja siinä, missä määrin ja missä muodossa näillä perusteilla tapahtuvalla syrjinnällä suojellaan työelämän ulkopuolella. Direktiivi 2000/43/EY suojelee henkilöitä rotuun tai etniseen alkuperään perustuvalla syrjinnällä tavaroiden ja palvelujen, sosiaaliturvan sekä koulutuksen saatavuuteen ja tarjontaan liittyvissä asioissa, kun taas direktiivi 2004/113/EY tarjoaa suojelua sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla lukuun ottamatta tiedotusvälineiden ja mainonnan sisältöä ja koulutusta.
- (9) Sen vuoksi tämän direktiivin tarkoituksena on laajentaa kattamiensa perusteiden osalta syrjinnältä suojelun tasoa ja muotoa, niin että se kattaa työllisyyden lisäksi tässä direktiivissä tarkoitettut alat. Unionin lainsäädännössä olisi näin ollen kiellettävä uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä erinäisillä työmarkkinoiden ulkopuolisilla aloilla, kuten sosiaalisen suojelun, koulutuksen ja tavaroiden ja palvelujen sekä asuntojen saatavuuden ja tarjonnan yhteydessä. Palveluina olisi pidettävä SEUT 57 artiklassa tarkoitettuja palveluja.

¹¹ Neuvoston direktiivi 2000/43/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 2000, rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (EYVL L 180, 19.7.2000, s. 22).

¹² Neuvoston direktiivi 2000/78/EY, annettu 27 päivänä marraskuuta 2000, yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista (EYVL L 303, 2.12.2000, s. 16).

¹³ Neuvoston direktiivi 2004/113/EY, annettu 13 päivänä joulukuuta 2004, miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla (EUVL L 373, 21.12.2004, s. 37).

- (10) Direktiivissä 2000/78/EY kielletään syrjintä ammatilliseen koulutukseen pääsyssä; on tarpeen täydentää suojaa laajentamalla syrjintäkielto koskemaan myös pääsyä koulutukseen, jota ei katsota ammatilliseksi.
- (11) Tällä direktiivillä ei ole tarkoitus vaikuttaa jäsenvaltioiden toimivaltaan erityisesti koulutuksen, sosiaaliturvan ja terveydenhoidon aloilla. Se ei myöskään saisi vaikuttaa jäsenvaltioiden keskeiseen asemaan ja laajaan harkintavaltaan niiden tarjotessa, tilatessa ja järjestäessä yleistä taloudellista etua koskevia palveluja.
- (12) Syrjinnän katsotaan sisältävän välittömän ja välillisen syrjinnän, häirinnän sekä ohjeen harjoittaa syrjintää ja kohtuullisen mukauttamisen epäämisen vammaisilta henkilöiltä. Syrjintää katsotaan esiintyvän myös monien eri perusteiden perusteella.
- (12 a) Syrjintää esiintyy muun muassa silloin, kun henkilöä kohdellaan epäsuotuisammin tai häiritään, koska henkilö on tai hänen oletetaan olevan kanssakäymisissä tiettyä uskontoa tai vakaumusta tunnustavien henkilöiden, vammaisten henkilöiden, tietynikäisten tai tiettyä seksuaalista suuntautumista edustavien henkilöiden kanssa taikka tällaisten henkilöiden oikeuksien edistämiseen keskittyvien järjestöjen kanssa¹⁴. Syrjintää esiintyy myös silloin, kun henkilöä kohdellaan epäsuotuisammin tai häiritään, koska hänen yksinkertaisesti oletetaan olevan tietyn uskonnon tai vakaumuksen edustaja, vammainen, tietyn ikäinen tai tiettyä seksuaalista suuntautumista edustava henkilö. Sen vuoksi tässä direktiivissä on aiheellista säätää nimenomaisesti tällaiselta kanssakäymiseen tai olettamukseen perustuvalta syrjinnältä suojelusta¹⁵.

¹⁴ Unionin tuomioistuimen 16. heinäkuuta 2015 antama tuomio asiassa C-83/14, CHEZ Razpredelenie (Nikolova) ja unionin tuomioistuimen 17. heinäkuuta 2008 antama tuomio asiassa C-303/06, Coleman v. Attridge.

¹⁵ Kuten edellä.

- (12 a b) Moniperusteiseksi syrjinnäksi katsotaan mihin tahansa kahteen tai useampaan seuraavista perusteista perustuva syrjintä sen kaikissa muodoissa, myös tilanteessa, jossa asianomaiseen henkilöön ei kohdistuisi syrjintää, jos perusteita tarkasteltaisiin erillään: uskonto tai vakaumus, vammaisuus, ikä tai seksuaalinen suuntautuminen. Moniperusteinen syrjintä olisi tunnustettava, jotta voidaan ottaa huomioon syrjintätapausten moninaisuus ja parantaa moniperusteisen syrjinnän uhrien suojelua.
- (12 b) Häirintä on vastoin yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, sillä häirinnän uhrit eivät voi saada sosiaalista suojelua, koulutusta, tavaroita ja palveluja yhdenvertaisesti muiden kanssa. Häirintää voi esiintyä eri muodoissa, kuten ei-toivottuna sanallisena, fyysisenä tai muuna sanattomana käytöksenä. Tällaista käytöstä voidaan pitää tässä direktiivissä tarkoitettuna häirintänä, kun se on joko toistuvaa tai muutoin luonteeltaan niin vakavaa, että sillä tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön ihmisarvoa ja luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri.
- (13) Pannessaan täytäntöön uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatetta unionin olisi SEUT 8 artiklan mukaisesti pyrittävä poistamaan eriarvoisuutta miesten ja naisten välillä sekä edistämään miesten ja naisten välistä tasa-arvoa varsinkin, koska naiset ovat usein moniperusteisen syrjinnän kohteina.

Tämän direktiivin noudattamisen edellyttämien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten valmistelussa tai uudelleentarkastelussa jäsenvaltioiden olisi otettava huomioon erilaiset vaikutukset miehiin ja naisiin.

- (14) Niiden tosiseikkojen arvioinnin, joiden perusteella voidaan päätellä välittömän tai välillisen syrjinnän esiintyminen, olisi säilyttävä kansallisten tuomioistuinten tai muiden toimivaltaisten elinten tehtävänä kansallisen lainsäädännön tai käytännön sääntöjen mukaisesti. Näissä säännöissä voidaan määrätä erityisesti välillisen syrjinnän toteamisesta käyttäen mitä tahansa keinoa, muun muassa tilastotietoja ja/tai tieteellistä näyttöä.
- (14 a) Tietyissä tilanteissa ikään perustuva erilainen kohtelu voidaan sallia, jos sillä on puolueettomasti perusteltu oikeutettu tavoite ja jos tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia. Tässä yhteydessä tiettyihin ikäluokkiin kuuluvien henkilöiden taloudellisen, kulttuurisen tai sosiaalisen sopeutumisen edistämisen tulisi olla oikeutettu tavoite. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi käytettävien keinojen, joita ovat esimerkiksi suotuisampien edellytysten antaminen tiettyihin ikäluokkiin kuuluville henkilöille, olisi oltava asianmukaisia ja tarpeellisia. Ikään liittyviä toimenpiteitä, joissa tarjotaan tietyn ikäisille henkilöille suotuisampia ehtoja kuin muille henkilöille, kuten alennettuja maksuja tai maksuttomuutta julkisen liikenteen käytössä, museoissa tai urheilutiloissa, pidetään lähtökohtaisesti syrjimättömyysperiaatteen mukaisina eikä niitä näin ollen katsota ikään perustuvaksi syrjinnäksi.
- (15)
- (15 a)
- (15 b) Asiakkailta ja asiaankuuluvilta tuomioistuimilla ja valituselimillä olisi oltava oikeus saada pyynnöstä tietoja ikään tai vammaisuuteen perustuvan erilaisen kohtelun perusteista rahoituspalvelujen alalla. Tietojen tulisi olla hyödyllisiä ja yleistajuisia, ja niillä olisi perusteltava erot yksilöllisessä riskissä kyseisen palvelun osalta. Rahoituspalvelujen tarjoajia ei kuitenkaan saisi velvoittaa paljastamaan kaupallisesti arkaluonteisia tietoja.

- (16) Kaikilla yksityishenkilöillä on vapaus tehdä sopimuksia sekä vapaus valita sopimuskumppani liiketoimintaa varten. Tätä direktiiviä ei pitäisi soveltaa sellaisten yksityishenkilöiden tekemiin talouden liiketoimiin, joilla nämä liiketoimet liittyvät yksityis- tai perhe-elämään.
- (17) Syrjinnän kieltämisen yhteydessä on tärkeää kunnioittaa perusoikeuskirjan ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn Euroopan yleissopimuksen mukaisesti muita perusoikeuksia ja -vapauksia, erityisesti yksityis- ja perhe-elämän suojausta, uskonnonvapautta, yhdistymisvapautta, sananvapautta, lehdistönvapautta ja tiedonvälityksen vapautta. Tämä direktiivi ei saisi vaikuttaa sellaisiin kansallisessa lainsäädännössä säädettyihin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen demokraattisessa yhteiskunnassa yleisen turvallisuuden takaamiseksi ja yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi ja rikollisuuden estämiseksi, terveyden sekä muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi.
- (17 -a) Tässä direktiivissä ei muuteta perussopimuksissa määriteltyä unionin ja jäsenvaltioiden välistä toimivallan jakoa, ei myöskään koulutuksen ja sosiaalisen suojelun aloilla. Se ei myöskään vaikuta jäsenvaltioiden keskeiseen asemaan ja laajaan harkintavaltaan niiden tarjotessa, tilatessa ja järjestäessä yleistä taloudellista etua koskevia palveluja.
- (17 a) Tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluu yhdenvertaisen kohtelun periaatteen soveltaminen sosiaalisen suojelun ja koulutuksen piiriin pääsyyn sekä tavaroiden ja palvelujen saatavuuteen ja niiden tarjontaan unionin toimivallan puitteissa. 'Saatavuuden' käsite ei sisällä kansalliseen lainsäädäntöön ja käytäntöön perustuvaa määrittelyä siitä, voiko henkilö saada sosiaalista suojelua tai koulutusta, koska jäsenvaltioilla on vastuu sosiaalisen suojelun ja koulutusjärjestelmien järjestämisestä, rahoituksesta ja sisällöstä sekä myös sen määrittelemisestä, kuka on oikeutettu saamaan sosiaalista suojelua tai koulutusta.

- (17 b) Tässä direktiivissä tarkoitettun sosiaalisen suojelun olisi käsitettävä sosiaaliturva, sosiaaliapu, sosiaalinen asuntotarjonta ja terveydenhuolto. Näin ollen tätä direktiiviä olisi sovellettava kaikkiin oikeuksiin ja etuuksiin, jotka johtuvat sosiaaliturvan, sosiaaliavun ja terveydenhuollon yleisistä tai erityisistä järjestelmistä ja jotka ovat lakisääteisiä tai joista huolehtii joko suoraan valtio tai yksityiset osapuolet. Tältä osin direktiiviä olisi sovellettava rahaetuksien, luontoisetuksien ja palvelujen osalta riippumatta siitä, ovatko kyseiset järjestelmät maksuihin perustuvia vai perustumattomia. Edellä mainittuihin järjestelmiin kuuluvat esimerkiksi Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 883/2004¹⁶ määritellyt sosiaaliturvan alat sekä järjestelmät, jotka tarjoavat varojen puutteeseen tai sosiaalisen syrjäytymisen vaaraan liittyvistä syistä myönnettyjä etuuksia tai palveluja. Tätä direktiiviä sovelletaan myös direktiivin 2014/50/EU soveltamisalaan kuuluviin lisäeläkkeisiin.
- (17 c)
- (17 d)
- (17 e)
- (17 f) Jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan omien sosiaalisen suojelun järjestelmiensä järjestämisen suhteen kuuluu toimivalta perustaa, rahoittaa ja hallinnoida tällaisia järjestelmiä ja niihin liittyviä järjestelyjä samoin kuin toimivalta määrittää etuuksien ja palvelujen sisältö, määrä, laskentatapa ja kesto, vahvistaa etuuksia ja palveluja koskevat kelpoisuusedellytykset sekä mukauttaa kyseisiä edellytyksiä julkisen talouden kestävyuden varmistamiseksi.

¹⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 883/2004, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta (EUVL L 166, 30.4.2004, s. 1).

- (17 g) Jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan koulutusjärjestelmiensä järjestämisen, opetuksen ja koulutuksen sisällön osalta, erityisopetus mukaan luettuna, kuuluu toimivalta perustaa, rahoittaa ja hallinnoida oppilaitoksia, kehittää opetussuunnitelmia ja muuta koulutustoimintaa, määrittellä tutkintomenettelyjä sekä vahvistaa kelpoisuusedellytykset, esimerkiksi koulujen ja kurssien valintaperusteita ja apurahoja koskevat ikäraajat.
- (17 g a)
- (17 h) Tätä direktiiviä ei sovelleta perheoikeuden alaan kuuluviin asioihin, kuten siviilisäätöön ja adoptioon eikä lisääntymisoikeuksia koskeviin lakeihin. Se ei myöskään vaikuta valtion, sen laitosten tai elinten taikka koulutuksen sekulaariin luonteeseen.
- (17 i)
- (18)
- (19) SEUT 17 artiklan mukaan unioni kunnioittaa kirkkojen ja uskonnollisten yhdistysten tai yhdyskuntien asemaa, joka niillä on kansallisen lainsäädännön mukaisesti jäsenvaltioissa, eikä puutu siihen, ja se kunnioittaa myös elämäntarkastuksellisten ja ei-tunnustuksellisten järjestöjen asemaa.
- (19 a) Vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Käsitteen 'pitkäaikainen' määritelmää olisi tulkittava Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön ja erityisesti sen asiassa C-395/15 antaman tuomion näkökulmasta.

- (19 a b)¹⁷ Esteettömyyden ja saavutettavuuden periaate on vahvistettu YK:n yleissopimuksessa vammaisten henkilöiden oikeuksista. Yleissopimuksessa määrätään tältä osin, että sen mahdollistamiseksi, että vammaiset henkilöt voisivat elää itsenäisesti ja osallistua täysimääräisesti kaikilla elämänalueilla, jäsenvaltioiden on sopimuspuolina toteutettava asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn fyysiseen ympäristöön, kuljetukseen, tiedottamiseen ja viestintään, muun muassa tieto- ja viestintäteknologiaan ja -järjestelmiin, sekä muihin yleisölle avoimiin tai tarjottaviin järjestelyihin ja palveluihin sekä kaupunki- että maaseutualueilla.
- (19 b) Toimenpiteet, joilla vammaisille henkilöille varmistetaan esteettömyys ja saavutettavuus yhdenvertaisesti muiden kanssa direktiivin soveltamisalaan kuuluvilla aloilla, ovat tärkeitä toteuttaessa täyttä yhdenvertaisuutta käytännössä. Tällaisiin toimenpiteisiin olisi sisällytettävä saavutettavuuden esteiden tunnistaminen ja poistaminen sekä uusien esteiden ehkäiseminen. Toimenpiteistä, joilla vammaisille henkilöille varmistetaan esteettömyys ja saavutettavuus, ei saisi aiheutua kohtuutonta rasitetta. Esteettömyyden ja saavutettavuuden olisi katsottava toteutuneen oikeasuhteisesti, jos vammaiset henkilöt voivat tosiasiallisesti ja yhdenvertaisesti muiden kanssa saavuttaa palvelut, joita tiettyjen rakennusten, tilojen, kuljetuspalvelujen ja infrastruktuurien on tarkoitus tarjota yleisölle, vaikka heillä ei olisi pääsyä kyseiseen rakennukseen, tilaan tai infrastruktuuriin kokonaisuudessaan.
- (19 c) Tällaisilla toimenpiteillä olisi pyrittävä esteettömyyteen ja saavutettavuuteen myös muun muassa sellaisten asioiden osalta kuin fyysinen ympäristö, kuljetus, tieto- ja viestintäteknologia ja -järjestelmät sekä palvelut tämän direktiivin soveltamisalan puitteissa. Muiden kanssa täysin yhdenvertaiseen esteettömyyteen ja saavutettavuuteen ei ehkä aina ole mahdollista päästä, mutta tätä ei voida esittää perusteluna sille, ettei toteuteta kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla esteettömyyttä ja saavutettavuutta voitaisiin vammaisten henkilöiden kannalta lisätä mahdollisimman paljon.

¹⁷ Johdanto-osan kappaletta tarkistetaan myöhemmin.

- (19 c a) Kohtuulliset mukauttamiset olisi toteutettava direktiivin soveltamisalaan kuuluvilla aloilla edellyttäen, että niistä ei aiheudu kohtuutonta rasitetta. Vammaisyleissopimuksessa määrätään, että kaikkien sopimusvaltioiden on tasa-arvon edistämiseksi ja syrjinnän poistamiseksi toteutettava kaikki asianmukaiset toimenpiteet kohtuullisen mukauttamisen varmistamiseksi. Kohtuullinen mukauttaminen, sellaisena kuin se määritellään vammaisyleissopimuksessa, tarkoittaa yksittäistapauksessa mahdollisesti tarvittavia asianmukaisia muutoksia ja mukautuksia, joilla ei aiheuteta kohtuutonta tai perusteetonta rasitetta ja joilla taataan vammaisille henkilöille mahdollisuus nauttia tai käyttää kaikkia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia yhdenvertaisesti muiden kanssa. Direktiivissä 2000/78/EY säädetään, että työnantajan on toteutettava asianmukaiset ja kulloistenkin tarpeiden mukaiset toimenpiteet, jotta vammaiset henkilöt voivat päästä johonkin toimeen, harjoittaa sitä ja edetä urallaan tai saada koulutusta, jollei näistä toimenpiteistä aiheudu työnantajalle kohtuutonta rasitetta.
- (19 c b) Kohtuullisen mukauttamisen toimet ovat tärkeitä toteutettaessa vammaisten henkilöiden täyttä yhdenvertaisuutta tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Jos sopimus- tai muu suhde palveluntarjoajan ja vammaisen henkilön välillä on pitkäaikainen, toimitiloihin tai laitteisiin tehtävät rakenteelliset muutokset voidaan katsoa kohtuulliseksi mukauttamiseksi. Kohtuullinen mukauttaminen voi sisältää palveluntarjoajan tavanomaisten toimintatapojen, menettelyjen ja käytäntöjen muuttamisen ja niiden ehtojen mukauttamisen, jolla palvelua tarjotaan, sekä erityisavun tarjoamisen ottaen huomioon vammaisten henkilöiden erityistarpeet ja pyrkien yhdenvertaiseen lopputulokseen.

- (19 c c) Kohtuullisen mukauttamisen toimet ovat tarpeen vain siltä osin kuin ne eivät aiheuta kohtuutonta rasitetta. Vapautukset yhdestä tai useammasta yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksesta niiden aiheuttaman kohtuuttoman rasitteen vuoksi eivät saisi ylittää sitä, mikä on ehdottoman välttämätöntä kyseisen rasitteen rajoittamiseksi kussakin yksittäistapauksessa. Kohtuuttoman rasitteen aiheuttavien toimien olisi katsottava olevan sellaisia, joista aiheutuisi liiallinen organisatorinen tai taloudellinen lisärasite, kun otetaan huomioon toimista asianomaisille vammaisille henkilöille todennäköisesti koituvat edut. Tilanteen arvioinnissa olisi otettava huomioon ainoastaan oikeutetut perusteet.
- (19 d)
- (19 e) Esteettömyyttä ja saavutettavuutta tai kohtuullista mukauttamista koskevia tämän direktiivin vaatimuksia katsotaan noudatettavan silloin, kun noudatetaan unionin oikeutta, jossa säädetään esteettömyyttä ja saavutettavuutta tai kohtuullista mukauttamista koskevista yksityiskohtaisista standardeista tai eritelmistä tiettyjen tuotteiden tai palvelujen osalta.

(20) Unionin oikeudessa vahvistetaan jo eräillä aloilla esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä kohtuullista mukauttamista koskevia yksityiskohtaisia eritelmiä. Tällaisista eritelmistä säädetään muun muassa komission asetuksessa (EU) N:o 1300/2014¹⁸, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 181/2011¹⁹, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1371/2007²⁰ sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1107/2006²¹. Lisäksi unionin oikeudessa vahvistetaan jo esteettömyyden ja saavutettavuuden varmistavia lakisääteisiä vaatimuksia säätämättä kuitenkaan kyseistä vaatimusta koskevista eritelmistä tai standardeista. Tällaisia lakisääteisiä vaatimuksia vahvistetaan muun muassa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1303/2013²² ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2014/24/EU²³. Esimerkiksi asetuksen (EU) N:o 1303/2013 7 artiklassa säädetään, että vammaisten henkilöiden esteettömät mahdollisuudet ovat yksi niistä perusteista, joita on noudatettava määriteltäessä rahastoista osarahoitusta saavia toimia.

¹⁸ Komission asetus (EU) N:o 1300/2014, annettu 18 päivänä marraskuuta 2014, vammaisten ja liikkumisesteisten henkilöiden esteetöntä pääsyä Euroopan unionin rautatiejärjestelmään koskevista yhteentoimivuuden teknisistä eritelmistä (EUVL L 356, 12.12.2014, s. 110).

¹⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 181/2011, annettu 16 päivänä helmikuuta 2011, matkustajien oikeuksista linja-autoliikenteessä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta (EUVL L 55, 28.2.2011, s. 1).

²⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1371/2007, annettu 23 päivänä lokakuuta 2007, rautatieliikenteen matkustajien oikeuksista ja velvollisuuksista (EUVL L 315, 3.12.2007, s. 14).

²¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1107/2006, annettu 5 päivänä heinäkuuta 2006, vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä (EUVL L 204, 26.7.2006, s. 1).

²² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1303/2013, annettu 17 päivänä joulukuuta 2013, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä sekä Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta (EUVL L 347, 20.12.2013, s. 320).

²³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU, annettu 26 päivänä helmikuuta 2014, julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta (EUVL L 94, 28.3.2014, s. 65).

(20 -a a)

(20 -a) Esteettömyyden ja saavutettavuuden varmistamista koskevien yleisten ennakoivien toimien lisäksi kohtuullisen mukauttamisen toimet ovat yksittäisissä tapauksissa tärkeitä toteutettaessa käytännössä vammaisten henkilöiden täyttää yhdenvertaisuutta direktiivin soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Jos sopimus- tai muu suhde palveluntarjoajan ja vammaisen henkilön välillä on pitkäaikainen, toimitiloihin tai laitteisiin tehtävät rakenteelliset muutokset voidaan katsoa kohtuulliseksi mukauttamiseksi. Kohtuullinen mukauttaminen voi sisältää palveluntarjoajan tavanomaisten toimintatapojen, menettelyjen ja käytäntöjen muuttamisen ja niiden ehtojen mukauttamisen, jolla palvelua tarjotaan, sekä erityisavun tarjoamisen ottaen huomioon vammaisten henkilöiden erityistarpeet ja pyrkien yhdenvertaiseen lopputulokseen. Kohtuulliseen mukauttamiseen liittyvistä toimenpiteistä ei saisi aiheutua kohtuutonta rasitetta.

(20 -b) Jäsenvaltioita kannustetaan kehittämään ja toteuttamaan innovatiivisia toimia kohtuullisen mukauttamisen varmistamiseksi.

(20 a a) Asumisen osalta palveluntarjoajaa ei saisi tässä direktiivissä tarkoitetun kohtuullisen mukauttamisen noudattamiseksi vaatia tekemään tiloihin rakenteellisia muutoksia tai kustantamaan niitä. Palveluntarjoajan olisi kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti hyväksyttävä tällaiset muutokset, jos ne rahoitetaan muulla tavoin eivätkä ne aiheuta muunlaista kohtuutonta rasitetta.

(20 a b) Velvoite kohtuullisesta mukauttamisesta niin, että se ei aiheuta kohtuutonta rasitetta, on vahvistettu direktiivissä 2000/78/EY ja vammaisyleissopimuksessa.

Vammaisyleissopimuksessa myös tiedostetaan, että esteettömyys ja saavutettavuus on tärkeää, jotta vammaiset henkilöt voisivat täysimääräisesti nauttia kaikista ihmisoikeuksista ja perusvapauksista. Siinä vahvistetaan esteettömyys ja saavutettavuus yleiseksi periaatteeksi ja vaaditaan sopimuspuolia toteuttamaan asianmukaisia toimia varmistaakseen esteettömyyden ja saavutettavuuden yhdenvertaisesti muiden kanssa.

- (20 b) Arvioitaessa, aiheuttavatko esteettömyyden ja saavutettavuuden tai kohtuullisen mukauttamisen varmistamista koskevat toimenpiteet kohtuutonta rasitetta, olisi otettava huomioon erinäisiä tekijöitä, kuten organisaation tai yrityksen koko, resurssit ja luonne, sekä tällaisten toimien arvioidut kustannukset tai palvelun tuottamiseen käytettävien infrastruktuurien ja esineiden (tekninen ja/tai taloudellinen) käyttöikä. Lisäksi kohtuuton rasite saattaisi aiheutua erityisesti silloin, kun edellytetään merkittäviä rakennemuutoksia sellaisen irtaimen tai kiinteän omaisuuden esteettömyyden ja saavutettavuuden järjestämiseksi, joka on kansallisten sääntöjen nojalla suojeltu sen historiallisen, kulttuurisen, taiteellisen tai arkkitehtonisen arvon takia.
- (20 c) (uusi) Jotta aikaa jää riittävästi tässä direktiivissä säädettyihin, vammaisia henkilöitä koskevan kohtuullisen mukauttamisen varmistamista koskeviin vaatimuksiin sopeutumiseksi, on aiheellista säätää pidemmästä määräajasta tällaisten toimien saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä.
- (21) Syrjintäkiellolla ei kuitenkaan saa estää sellaisten kansallisten toimenpiteiden säilyttämistä tai toteuttamista, joiden tarkoituksena on ehkäistä tai hyvittää tiettyyn uskontokuntaan kuuluvalla tai tiettyä vakaumusta tunnustavalle tai tietystä vammasta kärsivälle, tietynikäisistä koostuvalla tai seksuaalista suuntautumista edustavalle henkilöryhmälle tai sellaiselle henkilöryhmälle aiheutunutta haittaa, jolla on yhdistelmä näihin erityisiin syrjintäperusteisiin liittyviä ominaisuuksia. Kyseisiin toimenpiteisiin voi sisältyä tiettyä uskontoa tai vakaumusta tunnustavien tai tietystä vammasta kärsivien tai tietynikäisten tai tiettyä seksuaalista suuntautumista edustavien henkilöiden järjestöille ja näille henkilöille annettava tuki, jos niiden pääasiallisena tavoitteena on edistää kyseisten henkilöiden taloudellista, kulttuurista tai sosiaalista integroitumista tai huolehtia heidän erityistarpeistaan.
- (22) Tässä direktiivissä säädetään vähimmäisvaatimuksista, joten jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa suotuisampia säännöksiä. Direktiivin täytäntöönpanoa ei saisi käyttää perusteena jäsenvaltiossa vallitsevan tilanteen heikentämiselle.

- (23) Uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän kohteeksi joutuneille olisi taattava riittävä oikeudellinen suoja. Tehokkaamman suojelun turvaamiseksi yhdistyksillä, järjestöillä ja muilla oikeushenkilöillä olisi oltava valtuudet aloittaa menettely joko uhrin puolesta tai häntä tukeakseen sanotun kuitenkin rajoittamatta tuomioistuimissa edustamista ja puolustamista koskevien kansallisten menettelysääntöjen soveltamista.
- (24) Todistustaakkaa koskevia sääntöjä olisi mukautettava niissä tapauksissa, joissa on ilmeistä, että kyseessä on syrjintätapaus ja jolloin yhdenvertaisen kohtelun periaatteen tehokas soveltaminen edellyttää, että todistustaakan olisi siirryttävä vastaajalle, kun tällaisesta syrjinnästä on annettu näyttö. Vastaajan ei kuitenkaan tarvitse todistaa, että kantaja tunnustaa tiettyä uskontoa tai hänellä on tietty vakaumus tai tietty vamma, että hän on tietynikäinen tai että hän edustaa tiettyä seksuaalista suuntautumista.
- (25) Yhdenvertaisen kohtelun periaatteen tehokas täytäntöönpano edellyttää riittävää oikeudellista suojaa vastatoimenpiteiltä.
- (26) Euroopan yhdenvertaisten mahdollisuuksien teemavuoden 2007 jatkotoimista antamassaan päätöslauselmassa neuvosto kehottaa ottamaan kansalaisyhteiskunnan, muun muassa syrjintävaarassa olevia ihmisiä edustavat järjestöt, työmarkkinaosapuolet ja sidosryhmät, kaikkiin tavoin mukaan suunniteltaessa sellaisia poliittisia toimia ja ohjelmia, joilla pyritään ehkäisemään syrjintää ja edistämään yhdenvertaisuutta ja yhdenvertaisia mahdollisuuksia sekä Euroopan että jäsenvaltioiden tasolla.

- (27) Direktiiveistä 2000/43/EY, 2004/113/EY ja 2006/54/EY²⁴ saadut kokemukset osoittavat, että suojele tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvalta syrjinnältä tehostuisi, jos kussakin jäsenvaltiossa toimisi elin tai elimiä, joilla on valtuudet analysoida asiaan liittyviä ongelmia, tutkia ratkaisumahdollisuuksia ja avustaa syrjinnän uhreja konkreettisesti. Ottaen huomioon, että tavoitteena on laajentaa sukupuoleen, rotuun tai etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän varalta annettavan suojelun taso ja muoto tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluviin perusteisiin, kyseisen elimen tai kyseisten elinten toimivaltaan olisi sisällytettävä myös direktiivin 2000/78/EY soveltamisalaan kuuluvat alat. Jäsenvaltiot voivat käyttää tasa-arvoelimiä koskevista normeista 22 päivänä kesäkuuta 2018 annettua komission suositusta ohjeistuksena sen varmistamiseksi, että näiden elinten toiminta on tehokasta ja riippumatonta.
- (28) Jäsenvaltioiden olisi edistettävä yhdenvertaiseen kohteluun ja syrjintään liittyvien tietojen keruuta, jonka erityisenä tavoitteena on seurata ja arvioida tämän direktiivin noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tehokkuutta. Tätä varten jäsenvaltiot voivat esimerkiksi asettaa perustasoja tai mitattavissa olevia tavoitteita taikka ryhtyä keräämään laadullisia ja/tai määrällisiä tietoja. Tässä direktiivissä yhdenvertaista kohtelua ja syrjintää koskevien tietojen olisi katsottava sisältävän kaikki tiedot, jotka ovat hyödyllisiä ja merkityksellisiä yhdenvertaisuustilanteen kuvailemiseksi ja analysoimiseksi siten, että ne osoittavat syrjinnän ja/tai yhdenvertaisuuden olemassaolon ja/tai laajuuden. Kerätyt tiedot voivat sisältää perustietoja, kuten väestöä koskevia ja sosioekonomisia tietoja, tietoja materiaalisesta ja koetusta eriarvoisuudesta tai tietoja, jotka mahdollistavat nykyisten toimintapolitiikkojen arvioinnin taikka tietoja, jotka perustuvat ihmisoikeuksia koskeviin indikaattoreihin. Tiedot olisi kerättävä kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti sekä sovellettavan unionin lainsäädännön, erityisesti henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön mukaisesti.

²⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/54/EY, annettu 5 päivänä heinäkuuta 2006, miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa (EUVL L 204, 26.7.2006, s. 23).

- (29) Jäsenvaltioiden olisi säädettävä tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista, joita sovelletaan, jos tämän direktiivin nojalla annettuja kansallisia säännöksiä ei noudateta. Seuraamukset voivat olla hallinnollisia tai taloudellisia rangaistuksia, kuten sakkoja tai maksettavaksi määrättäviä korvauksia, ja myös muunlaisia rangaistuksia.
- (30) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämä direktiivin tavoitetta, joka on yhtenäisen suojan takaaminen syrjintää vastaan kaikissa jäsenvaltioissa, vaan se voidaan toiminnan laajuuden ja vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla. Sen vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä SEU 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.
- (31) Paremmasta lainsäädännöstä 13 päivänä huhtikuuta 2016 tehdyn toimielinten välisen sopimuksen²⁵ 34 kohdan mukaisesti jäsenvaltioita kannustetaan laatimaan itseään varten ja unionin edun vuoksi omia taulukoitaan, joista ilmenee mahdollisuuksien mukaan tämän direktiivin ja kansallisen lainsäädännön osaksi saattamista koskevien toimenpiteiden välinen vastaavuus, ja julkaisemaan ne,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN DIREKTIIVIN:

²⁵ EUVL L 123, 12.5.2016, s. 1.

I LUKU

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 artikla

Tarkoitus

Tässä direktiivissä vahvistetaan yleiset puitteet uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiselle yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi jäsenvaltioissa tämän direktiivin soveltamisalan puitteissa sekä jatketaan kyseisen periaatteen edistämistä työssä ja ammatissa, kuten direktiivissä 2000/78/EY säädetään.

2 artikla

Syrjinnän käsite

1. Tässä direktiivissä 'yhdenvertaisen kohtelun periaatteella' tarkoitetaan, ettei mihinkään 1 artiklassa tarkoitettuun seikkaan perustuvaa syrjintää saa esiintyä.
2. Tässä direktiivissä 'syrjinnällä' tarkoitetaan
 - a) johonkin 1 artiklassa tarkoitettuun perusteeseen perustuvaa välitöntä syrjintää, jota on katsottava esiintyvän, jos henkilöä kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai voitaisiin kohdella vertailukelpoisessa tilanteessa;
 - b) johonkin 1 artiklassa tarkoitettuun perusteeseen perustuvaa välillistä syrjintää, jota on katsottava esiintyvän, jos näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö, saattaisi henkilöt näiden tietyn uskonnon tai vakaumuksen, vamman, iän tai seksuaalisen suuntautumisen perusteella erityisen epäedulliseen asemaan muihin henkilöihin nähden, paitsi jos kyseisellä säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on puolueettomasti perusteltu oikeutettu tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaiset ja tarpeelliset;

- c) johonkin 1 artiklassa tarkoitettuun perusteeseen liittyvää häirintää, jota on katsottava esiintyvän, jos haitallisella käytöksellä tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön arvoa ja luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri. Häirinnän käsite voidaan tässä yhteydessä määritellä jäsenvaltioiden kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisesti;
- d)
- d -a)
- d -b) ohjetta harjoittaa henkilöihin kohdistuvaa johonkin 1 artiklassa tarkoitettuun perusteeseen perustuvaa syrjintää;
- e) kohtuullisen mukauttamisen epäämistä vammaisilta henkilöiltä, jota on katsottava esiintyvän, jos tämän direktiivin 4 a artiklaa ei noudateta;

3 -a.

- 3. Tässä direktiivissä tarkoitettu syrjintä käsittää myös syrjinnän, joka perustuu 1 artiklassa lueteltujen syrjintäperusteiden yhdistelmään sekä yhden tai useamman näistä perusteista ja minkä tahansa direktiivin 2000/43/EY ja/tai direktiivi 2004/113/EY nojalla suojatun syrjintäperusteen yhdistelmään.
- 4.
- 5.
- 6. Sen estämättä, mitä 1 ja 2 kohdassa säädetään, ikään tai vammaan perustuva erityiskohtelu voidaan sallia, jos sillä on puolueettomasti ja asianmukaisesti perusteltu oikeutettu tavoite ja jos tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaiset ja tarpeelliset.

- 6 -a. Erityiskohtelu, jolla varmistetaan osallisuus, integroituminen tai osallistuminen yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa, voidaan toteuttaa esimerkiksi tarjoamalla vapaa pääsy, alennettu hinta tai suojeltujen ryhmien etuoikeutettu pääsy iän tai vammaisuuden perusteella; tällainen kohtelu voidaan sallia tämän direktiivin nojalla perusteltuna, asianmukaisena ja tarpeellisena kohteluna.
- 6 a.
7. Sen estämättä, mitä 1 ja 2 kohdassa säädetään, ikään tai terveydentilaan perustuva erilainen kohtelu, joka voi liittyä henkilön vammaan, voidaan sallia vakuutus-, pankki- ja muiden rahoituspalvelujen tarjoamisessa, jos sillä on puolueettomasti perusteltu oikeutettu tavoite ja jos tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia ja ainoastaan siltä osin kuin riskinarviointi perustuu täsmällisiin, viimeaikaisiin ja asiaankuuluviin vakuutusmatemaattisiin tai tilastotietoihin ja siinä otetaan huomioon hakijan yksilöllinen tilanne vakuutus-, pankki- tai muun rahoituspalvelun osalta.
- 7 a. Sen estämättä, mitä 2 kohdassa säädetään, ikään perustuva erilainen kohtelu vakuutus-, pankki- ja muiden rahoituspalvelujen tarjonnassa ei ole ikäsyRJintää, jos eri henkilöiden maksujen ja etuuksien välisillä eroilla on puolueettomasti ja asianmukaisesti perusteltu oikeutettu tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia ja siltä osin kuin riskinarviointi perustuu täsmällisiin, viimeaikaisiin ja asiaankuuluviin vakuutusmatemaattisiin tai tilastotietoihin ja siinä otetaan huomioon hakijan yksilöllinen tilanne vakuutus-, pankki- tai muun rahoituspalvelun osalta.

8. Tämä direktiivi ei vaikuta sellaisiin kansallisessa lainsäädännössä säädettyihin toimenpiteisiin, jotka demokraattisessa yhteiskunnassa ovat asianmukaisia ja tarpeen yleisen turvallisuuden ja järjestyksen takaamiseksi, rikollisuuden estämiseksi, alaikäisten suojelemiseksi, terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi sekä muiden henkilöiden perusoikeuksien ja -vapauksien, kuten yksityis- ja perhe-elämän suojan, uskonnonvapauden, yhdistymisvapauden, sananvapauden, lehdistönvapauden, tiedonvälityksen vapauden ja sopimusvapauden, turvaamiseksi. Tämä direktiivi ei rajoita jäsenvaltioiden toimivaltaa eikä laajenna unionin toimivaltaa tässä kohdassa mainituilla aloilla.

3 artikla
Soveltamisala

1. Euroopan unionille annetun toimivallan ja jäljempänä 2 kohdassa asetettujen rajojen puitteissa ja täysin toissijaisuusperiaatetta ja kansallisia perustuslakeja ja oikeusperinteitä kunnioittaen syrjintäkieltoa sovelletaan kaikkiin henkilöihin sekä julkisella että yksityisellä sektorilla, julkisyhteisöt mukaan luettuina, kun kyseessä on jokin seuraavista:

- a) sosiaalisen suojelun saatavuus siltä osin kuin se liittyy sosiaaliturvaan, sosiaaliapuun, sosiaaliseen asuntotarjontaan ja terveydenhuoltoon.

Tässä alakohdassa saatavuudella tarkoitetaan tiedonhakua, hakemista ja rekisteröintiä sekä sosiaalisen suojelun toimenpiteiden tosiasiallista tarjoamista;

b)

- c) koulutuksen saatavuus.

Tässä alakohdassa saatavuudella tarkoitetaan tiedonhakua, hakemista ja rekisteröintiä sekä tosiasiallista koulutukseen pääsyä ja siihen osallistumista;

- d) yleisesti saatavilla olevien tavaroiden ja palvelujen, myös asuntojen, saatavuus ja tarjonta.

Tässä alakohdassa saatavuudella tarkoitetaan tiedonhakua, hakemista, rekisteröintiä, tilaamista, varaamista, vuokraamista ja hankkimista sekä asianomaisten tavaroiden ja palvelujen tosiasiallista tarjoamista ja käyttöä.

2. Tätä direktiiviä ei sovelleta

- a) perheoikeuden alaan kuuluviin asioihin, kuten siviilisäätyyn ja adoptioon, eikä lisääntymisoikeuksiin tai niihin liittyvään oikeuteen saada siviilisäätyyn liittyviä sosiaaliturvaetuuksia;
- b) jäsenvaltioiden sosiaalisen suojelun järjestelmien järjestämiseen ja rahoittamiseen, mukaan lukien tällaisten järjestelmien ja niihin liittyvien järjestelyjen perustaminen ja hallinnointi, eikä etuuksien ja palvelujen sisältöön, määrään, laskentatapaan ja keston eikä näihin etuuksiin ja palveluihin sovellettaviin kelpoisuusedellytyksiin, kuten tiettyjä etuuksia koskeviin ikärajoihin;
- c)
- d) jäsenvaltioiden koulutusjärjestelmien järjestämiseen, mukaan lukien oppilaitosten perustaminen ja hallinnointi, opetuksen ja koulutustoiminnan sisältöön, opetussuunnitelmien kehittämiseen, tutkintomenettelyjen määrittelyyn eikä kelpoisuusedellytyksiin, kuten kouluja, apurahoja tai koulutusta koskeviin ikärajoihin;
- e) henkilön uskontoon tai vakaumukseen perustuvaan erilaiseen kohteluun sellaisiin oppilaitoksiin pääsyn osalta, joiden eetos perustuu uskontoon tai vakaumukseen kansallisten lainsäädäntöjen, perinteiden ja käytäntöjen mukaisesti.
- f) yksityis- ja perhe-elämän alalla tarjottavien tavaroiden ja palvelujen, mukaan lukien asuminen, saatavuuteen ja tarjontaan ja tässä yhteydessä toteutettuihin liiketoimiin.

- 3.
- 3 a. Tämä direktiivi ei vaikuta kansallisiin toimenpiteisiin, joilla sallitaan tai kielletään uskonnollisten tunnusten käyttö, eikä se rajoita jäsenvaltioille näissä asioissa kuuluvaa yksinomaista toimivaltaa.
4. Tämä direktiivi ei vaikuta kansalliseen lainsäädäntöön, jolla varmistetaan valtion, sen instituutioiden ja elinten tai koulutuksen sekulaarisuus taikka kirkkojen tai muiden uskontoon tai vakaumukseen perustuvien organisaatioiden asema tai toiminta, eikä se rajoita jäsenvaltioille näissä asioissa kuuluvaa yksinomaista toimivaltaa.
5. Tämän direktiivin soveltamisalaan ei kuulu kansalaisuuteen perustuva erilainen kohtelu eikä sillä vaikuteta kolmannen maan kansalaisten ja valtiottomien henkilöiden jäsenvaltioiden alueelle tuloa ja siellä oleskelua koskeviin säännöksiin ja edellytyksiin eikä kyseisten kolmannen maan kansalaisten ja valtiottomien henkilöiden oikeudellisesta asemasta aiheutuvaan kohteluun.

4 artikla

4 a artikla

Kohtuullinen mukauttaminen vammaisten henkilöiden kohdalla

1. Jotta yhdenvertaisen kohtelun periaatteen noudattaminen vammaisten henkilöiden kohdalla voidaan taata, kohtuullisesta mukauttamisesta säädetään 3 artiklassa esitetyillä aloilla.
2. Edellä 1 kohdassa kohtuullinen mukauttaminen tarkoittaa yksittäistapauksessa mahdollisesti tarvittavia asianmukaisia muutoksia ja mukautuksia, joilla ei aiheuteta kohtuutonta tai perusteetonta rasitetta, sen varmistamiseksi, että vammaisella henkilöllä on mahdollisuus nauttia tai käyttää sosiaalisen suojelun toimenpiteiden ja koulutuksen piiriin pääsyä sekä tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvien tavaroiden ja palvelujen saatavuutta ja tarjontaa yhdenvertaisesti muiden kanssa.
3. Asumisen osalta 1 ja 2 kohdassa ei vaadita palveluntarjoajaa tekemään tiloihin rakenteellisia muutoksia tai kustantamaan niitä. Asuntojen tarjoajan olisi kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti hyväksyttävä tällaiset muutokset, jos ne rahoitetaan muulla tavoin eivätkä ne aiheuta kohtuutonta rasitetta.
4. Tämän artiklan säännökset eivät rajoita sellaisten unionin oikeuden säännösten soveltamista, jotka koskevat saavutettavuutta tai kohtuullista mukauttamista tiettyjen tavaroiden tai palvelujen osalta.

5. Arvioitaessa, aiheutuuko tämän artiklan noudattamisen edellyttämistä toimista kohtuutonta rasitetta, on otettava huomioon erityisesti

- a) velvollisuuksien kantajan koko, resurssit, luonne sekä nettoliikevaihto ja -tulos;
- a a) asianmukaisen ja tarpeellisen toimenpiteen toteuttamatta jättämisestä vammaiselle henkilölle aiheutuva kielteinen vaikutus;
- b) asianmukaisen ja tarpeellisen toimenpiteen arvioidut kustannukset;
- c) arvioitu yleinen hyöty vammaisille henkilöille ottaen huomioon asiaankuuluvien tavaroiden ja palvelujen käytön toistuvuus ja kesto sekä kyseisen henkilön ja myyjän tai palveluntarjoajan suhteen toistuvuus ja kesto;
- c a) asianmukaisen ja tarpeellisen toimenpiteen toteuttavan velvollisuuksien kantajan käytettävissä oleva julkisen rahoituksen määrä;
- d)
- e) kyseisen irtaimen tai kiinteän omaisuuden historiallinen, kulttuurinen, taiteellinen tai arkkitehtoninen arvo; ja
- f) kyseessä olevien toimenpiteiden turvallisuus ja toteutettavuus.

Tätä rasitetta ei pidetä kohtuuttomana, jos se riittävässä määrin korvautuu kyseisessä jäsenvaltiossa toteutetuilla vammaispolitiikan toimenpiteillä.

2.

3.

5 artikla

Positiivinen erityiskohtelu

1. Täyden yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi yhdenvertaisen kohtelun periaate ei estä jäsenvaltioita pitämästä voimassa tai toteuttamasta erityistoimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä tai hyvittää haittoja, jotka liittyvät uskontoon tai uskomukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen.

6 artikla

Vähimmäisvaatimukset

1. Jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön tai pitää voimassa säännöksiä, jotka ovat yhdenvertaisen kohtelun periaatteen turvaamiseksi suotuisampia kuin tämän direktiivin säännökset.
2. Tämän direktiivin täytäntöönpano ei ole missään tapauksessa peruste alentaa jäsenvaltioissa jo saavutettua syrjinnänvastaisen suojan tasoa tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

II LUKU

OIKEUSKEINOT JA TÄYTÄNTÖÖNPANO

7 artikla

Oikeuksien puolustaminen

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tämän direktiivin mukaisten velvoitteiden täytäntöönpanoon tarkoitettut oikeudelliset ja/tai hallinnolliset menettelyt, mukaan luettuina jäsenvaltioiden tarkoituksenmukaisina pitämät sovittelumenettelyt, ovat – myös sen suhteen päätyttyä, jossa syrjinnän väitetään tapahtuneen – kaikkien niiden henkilöiden käytettävissä, jotka katsovat tulleen kohdelluiksi väärin sen vuoksi, että heihin ei ole sovellettu yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yhdistykset, järjestöt ja muut oikeushenkilöt, joille kansallisessa lainsäädännössä vahvistettujen perusteiden mukaisesti on oikeutettua etua sen varmistamisesta, että tämän direktiivin säännöksiä noudatetaan, voivat aloittaa tämän direktiivin mukaisten velvoitteiden täytäntöön panemiseksi säädetyin oikeudellisen ja/tai hallinnollisen menettelyn joko kantajan puolesta tai häntä tukeakseen tämän suostumuksella.
3. Edellä olevan 1 ja 2 kohdan soveltaminen ei rajoita sellaisten kansallisten sääntöjen noudattamista, joilla säädellään yhdenvertaisen kohtelun periaatetta koskevien kanteiden nostamisen määräaikoja.

8 artikla
Todistustaakka

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet kansallisen oikeudenkäyttäjärjestelmänsä mukaisesti sen varmistamiseksi, että kun henkilö, joka katsoo kärsineensä vääryyttä sen vuoksi, että häneen ei ole sovellettu yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, esittää tuomioistuimelle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle tosiseikkoja, joiden perusteella voidaan olettaa tapahtuneen syrjintää, vastaajan on näytettävä toteen, ettei syrjintäkieltoa ole rikottu.
2. Edellä oleva 1 kohta ei estä jäsenvaltioita ottamasta käyttöön todistelua koskevia sääntöjä, jotka ovat kantajalle suotuisampia.
3. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta rikosoikeudellisiin menettelyihin.
4. Jäsenvaltiot voivat päättää olla soveltamatta 1 kohtaa menettelyihin, joissa tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen elimen tehtävänä on selvittää tosiseikat.
5. Tämän artiklan 1, 2, 3 ja 4 kohtaa sovelletaan myös kaikkiin 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti vireille pantuihin oikeudellisiin menettelyihin.

9 artikla
Vastatoimenpiteet

Jäsenvaltioiden on otettava kansallisessa oikeusjärjestelmässään käyttöön tarvittavat toimenpiteet henkilöiden suojelemiseksi kaikelta epäsuotuisalta kohtelulta tai epäsuotuisilta seurauksilta, jotka johtuvat reagoinnista valitukseen tai oikeudelliseen menettelyyn, jonka tarkoituksena on varmistaa, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta noudatetaan.

10 artikla
Tiedottaminen

Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että tämän direktiivin mukaisesti annetuista säännöksistä sekä jo voimassa olevista tämän alan säännöksistä tiedotetaan jäsenvaltioiden alueella kaikin asianmukaisin tavoin niille, joita asia koskee.

11 artikla
Vuoropuhelu asiaan liittyvien sidosryhmien kanssa

Jäsenvaltioiden on edistettävä vuoropuhelua asianomaisten sidosryhmien kanssa, joille on jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti oikeutettua etua siitä, että ne voivat myötävaikuttaa johonkin tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvaan seikkaan perustuvan syrjinnän torjumiseen yhdenvertaisen kohtelun periaatteen edistämiseksi.

12 artikla

Yhdenvertaista kohtelua edistävät elimet

1. Jäsenvaltioiden on nimettävä elin tai elimiä edistämään kaikkien henkilöiden yhdenvertaista kohtelua riippumatta heidän uskonnostaan tai vakaumuksestaan, vammaisuudestaan, iästään tai seksuaalisesta suuntautumisestaan. Nämä elimet voivat kuulua osana virastoihin, jotka vastaavat ihmisoikeuksien puolustamisesta tai yksilön oikeuksien turvaamisesta kansallisella tasolla.
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että näiden elinten toimivaltaan kuuluu
 - a) syrjinnän uhriksi joutuneiden henkilöiden riippumaton avustaminen näiden tekemiä syrjintävalituksia tutkittaessa sanotun kuitenkin rajoittamatta uhrien ja 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen yhdistysten, järjestöjen ja muiden oikeushenkilöiden oikeuksia;
 - b) riippumattomien selvitysten teettäminen syrjintään liittyvistä kysymyksistä; ja
 - c) riippumattomien raporttien julkaiseminen ja suositusten antaminen kaikista tällaiseen syrjintään liittyvistä kysymyksistä.
- 3.

III LUKU

LOPPUSÄÄNNÖKSET

13 artikla

Direktiivin noudattaminen

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta noudatetaan tämän direktiivin soveltamisalan puitteissa ja erityisesti, että

- a) yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastaiset lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset kumotaan;
- b) kaikki sopimussuhteeseen perustuvat säännökset, yritysten sisäiset säännöt ja voittoa tavoittelevien tai tavoittelemattomien yhdistysten säännöt, jotka ovat yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastaisia, julistetaan tai voidaan julistaa mitättömiksi tai että ne muutetaan.

14 artikla

Seuraamukset

Jäsenvaltioiden on säädettävä tämän direktiivin mukaisesti annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että niitä sovelletaan. Seuraamuksiin, joiden on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, saattaa kuulua korvausten maksaminen uhrille, eikä korvauksia saa rajoittaa asettamalla niille ennalta ylärajaa.

14 a artikla

Tasa-arvonäkökohtien valtavirtaistaminen

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 8 artiklan mukaisesti jäsenvaltioiden on tämän direktiivin täytäntöönpanossa otettava huomioon pyrkimys poistaa eriarvoisuutta miesten ja naisten välillä ja edistää miesten ja naisten välistä tasa-arvoa.

15 artikla
Täytäntöönpano

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään [neljän vuoden kuluttua direktiivin hyväksymisestä]. Niiden on viipymättä ilmoitettava tästä komissiolle ja toimitettava nämä säännökset kirjallisina komissiolle.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne julkaistaan virallisesti. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

1 a.

1 b.

1 c.

2. Jäsenvaltiot voivat 4 a artiklan osalta päättää pidentää enintään kahdella vuodella 1 kohdassa tarkoitettua määräaika direktiivin saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä. Tätä varten jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle tällaisesta päätöksestä ja ilmoitettava asiaankuuluva määräaika direktiivin saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä viimeistään [4 vuoden kuluttua direktiivin hyväksymisestä].

2 a.

3.

3 a.

4. Jäsenvaltioiden on edistettävä yhdenvertaiseen kohteluun ja syrjimättömyyteen liittyvien tietojen keruuta. Tiedot on kerättävä kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti sekä sovellettavan unionin lainsäädännön, erityisesti henkilötietojen suoja koskevan lainsäädännön mukaisesti.

16 artikla

Kertomus

1. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle viimeistään [kahden vuoden kuluttua 15 artiklan 1 kohdassa säädetystä päivämäärästä] ja sen jälkeen viiden vuoden välein kaikki tarvittavat tiedot, jotta komissio voi laatia Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen tämän direktiivin soveltamisesta.
2. Komission kertomuksessa on otettava tarvittaessa huomioon kansallisten tasa-arvoelinten ja asiaankuuluvien sidosryhmien sekä EU:n perusoikeusviraston näkemykset. Naisten ja miesten yhtäläisten mahdollisuuksien huomioon ottamista kaikessa toiminnassa koskevan periaatteen mukaisesti kyseisessä kertomuksessa on muun muassa esitettävä arvio toimenpiteiden vaikutuksista naisiin ja miehiin. Annettujen tietojen pohjalta kyseiseen kertomukseen on sisällytettävä tarvittaessa ehdotuksia tämän direktiivin tarkistamiseksi ja ajan tasalle saattamiseksi.

17 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan päivänä, jona se julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

18 artikla

Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.